

Risicofactoren voor studieuitval van eerstejaars sportstudenten in het hoger onderwijs

**Anna Kersten, Ellen Postma, Koen Lemmink
& Michel Brink**

Samenvatting: Studieuitval resulteert in hoge kosten voor studenten en onderwijsinstellingen. Huidig onderzoek is tweeledig. Ten eerste het in kaart brengen van studieuitval bij eerstejaars sportstudenten (Hanzehogeschool), daarnaast inzicht geven in (beïnvloedbare) risicofactoren voor studieuitval van sportstudenten.

Hierbij zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd: Zijn geslacht, leeftijd en vooropleiding risicofactoren voor studieuitval van eerstejaars sportstudenten in het hoger onderwijs? En: Is er verschil in de score op aspecten van zelfregulatie tussen uitvallers en studenten die de propedeuse behalen in het eerste jaar?

308 van de 403 eerstejaars studenten van cohort 2011-2012 hebben een vragenlijst ingevuld gericht op achtergrondkenmerken en zelfregulatie. Er is onderscheid gemaakt tussen uitvallers (<48 ECTS) en studenten die 60 ECTS hebben behaald aan het einde van het eerste studiejaar.

36,4% van de eerstejaars studenten viel uit. 18,2% behaalde de propedeuse aan het einde van het eerste jaar. Onder de uitvallers bevonden zich naar verhouding meer mannen en meer studenten met een havo- of (sportgerelateerde) mbo-vooropleiding. Uitvallers scoorden slechter op de vaardigheid planning dan studenten die de propedeuse hebben behaald. Een aanbeveling voor de praktijk is om scholieren van het mbo beter voor te bereiden op doorstroming naar het hbo. Ten tweede aandacht en vervolgonderzoek naar het verbeteren van planningsvaardigheden.

Trefwoorden: hbo, sportstudies, studieuitval, risicofactoren, zelfregulatie

Auteurs: Msc. A.W. Kersten is werkzaam bij het Julius Centrum – UMC Utrecht.

Msc. E.W. Postma is werkzaam bij het Instituut voor Sportstudies – Hanzehogeschool Groningen.

Prof. dr. K.A.P.M. Lemmink is werkzaam bij het Centrum voor Bewegingswetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen, UMCG.

Dr. M.S. Brink is werkzaam bij het Centrum voor Bewegingswetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen, UMCG.

Inleiding

Nederland kent 38 hoger onderwijsinstellingen die voor een groot deel worden bekostigd door de overheid. Circa tien van deze hoger onderwijs instellingen bieden sport- en bewegopleidingen aan. In totaal zijn er 40 sport- en bewegopleidingen op hbo-niveau in Nederland. In onderzoeksrapporten wordt regelmatig het onderscheid tussen sectoren gemaakt. Het is onduidelijk en variërend in welke sector de sport- en bewegopleidingen thuishoren. Doordat sport- en bewegopleidingen binnen wisselde sectoren vallen, zijn er geen eenduidige resultaten over studieuitval. Het landelijke percentage studenten dat na één jaar studeren niet meer dezelfde hbo-opleiding volgt (studieuitval) ligt sinds 2005 rond de 36 procent (Inspectie van het onderwijs, 2012).. Dit percentage studieuitval bevat studiestakers en studenten die wisselen van opleiding of instelling. De reden voor uitval in het eerste jaar kan vrijwillig zijn, bijvoorbeeld switchen van opleiding, of niet vrijwillig, doordat het aantal vereiste studiepunten in het eerste studiejaar niet wordt gehaald (negatief bindend studie advies).

Studieuitval resulteert in tijdverlies en kosten voor de student, de hoger onderwijsinstellingen en de overheid (Onderwijsraad, 2008). Onder meer om deze reden heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zogenoemde prestatieafspraken gemaakt met de hoger onderwijsinstellingen in Nederland. Deze prestatieafspraken zijn vooral gericht op (de verhoging van) het rendement, intensivering van het gemiddeld aantal contacturen per week en (het realiseren van) een verbeterde docentkwaliteit van de opleidingen (Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek, 2014). Een aspect dat wordt besproken om het rendement te verhogen is beperking van de studieuitval in het eerste jaar. Inzicht in de risicofactoren voor uitval is dus van groot belang voor onderwijsinstellingen. Op basis van inzichten in uitval en risicofactoren kunnen sport- en beweg opleidingen vervolgstappen nemen.

Het onderzoeksrapport van Wartenbergh & Broek (2008), dat is geschreven in opdracht van het ministerie van OCW, geeft de achtergrondkenmerken van studiestakers in het hoger onderwijs weer. Uit het rapport blijkt dat het grootste deel van de studiestakers stopt met studeren in het eerste jaar. Ten tweede is het percentage mannelijke studiestakers groter dan de vrouwelijke studiestakers. Vrouwen doen het al jaren beter in alle sectoren in het hbo (HBO-Raad. Feiten en cijfers, 2010; Vereniging voor Hogescholen, 2016). Ook zijn uitvallers in het eerste jaar jonger dan de studenten die niet uitvallen (Wartenbergh & Broek, 2008). Tevens is de vooropleiding van studenten één van de voorspellers van uitval in het eerste jaar. Zo komt het grootste deel van de uitvallers in het hbo vanuit het mbo en het kleinste deel van de uitvallers in het eerste jaar heeft een vwo-diploma (hbo-raad, 2012). Geslacht, leeftijd en vooropleiding zijn dus risicofactoren voor uitval in het eerste jaar van hbo-opleidingen

in alle sectoren. Specifieke informatie over risicofactoren voor uitval in het eerste jaar in de sector sport- en beweegopleidingen ontbreekt. Achtergrondkenmerken van uitvallers van sport- en beweegopleidingen kun je niet zomaar gelijktrekken met deze landelijke gegevens uit het onderzoeksrapport van Wartenbergh & Broek (2008). In tegenstelling tot andere hbo-opleidingen bestaat het curriculum van sport- en beweegopleidingen voor een groot deel uit sportpraktijk. In deze studie bekijken we de achtergrondkenmerken, en dus risicofactoren, van uitvallers van sport- en beweegopleiding van één hoger onderwijsinstelling.

Eventueel beïnvloedbare risicofactoren geven de onderwijsinstellingen handvatten om in te kunnen grijpen op uitval van studenten in het eerste jaar. Tal van studies hebben in de afgelopen decennia aangetoond dat een hoog zelfregulerend vermogen van studenten zorgt voor betere studieresultaten (Honken & Ralston, 2013; Lee, Choi en Kim (2013); Pintrich, 2000; Wilson & Narayan, 2016; Zimmerman, 1986, 2000). Een aantal van deze studies naar zelfregulatie en studieresultaten komt samen in het boek van Zimmerman en Schunk (2001). Het boek geeft als definitie van zelfregulatie: “Iemand met een goede zelfregulatie is iemand die metacognitief, gemotiveerd en gedragsmatig bezig is met zijn eigen leerproces. Iemand is proactief in zijn eigen leerproces en dit zorgt ervoor dat het proces effectiever is” (Garcia & Pintrich, 1994; Pintrich & Groot, 1990; Zimmerman 1986, 2000). Zelfregulatie tijdens leren is een cyclisch proces dat bestaat uit drie fases. De eerste fase gaat over planning. Doelen worden gesteld op basis van ervaringen uit het verleden (reflectie) en er wordt een strategische planning gemaakt om de doelen te behalen. De tweede fase is de fase van het zelfmonitoren. Met zelfmonitoren wordt tijdens het leerproces nagegaan of het proces op schema ligt. De derde en laatste fase staat in het teken van evalueren en reflecteren. Er wordt zowel op het proces als op het resultaat geëvalueerd en gereflecteerd, zodat lering wordt getrokken voor toekomstige leerprocessen. Inzet en eigen effectiviteit hebben een belangrijke bijdrage aan alle drie de fases (Zimmerman & Schunk, 2001). Een student die op aspecten van zelfregulatie goed scoort heeft een effectief leerproces wat zorgt voor succes in de studie (Honken & Ralston, 2013; Pintrich, 2000; Wilson & Narayan, 2016). Bovendien is het mogelijk om zelfregulerend vermogen te verbeteren en kan het onderwijs daarop ingericht worden (Boekaerts & Cascallar, 2006; Kistner et al., 2010; Maclellan & Soden, 2006; Naude et al., 2016; Zimmerman, 2002). In deze studie wordt gebruik gemaakt van het construct zelfregulatie om beïnvloedbare risicofactoren te verkennen en daarmee mogelijke verschillen tussen uitvallers en succesvolle studenten te kunnen bestuderen. Daarnaast geeft inzicht in uitval en (aspecten van) zelfregulatie de mogelijkheid tot het geven van praktische handvaten omdat zelfregulerend vermogen volgens Boekaerts & Cascallar (2006), Kistner et al. (2010), Maclellan & Soden (2006), Naude et al. (2016) en Zimmerman (2002) te verbeteren is.

Het doel van het voorliggende onderzoek is tweeledig. Ten eerste brengt huidig onderzoek de studieuitval bij eerstejaars sportstudenten in kaart. Daarnaast geeft het inzicht in (beïnvloedbare) risicofactoren voor studieuitval van sportstudenten. Voor deze studie zijn twee onderzoeksvragen geformuleerd. De eerste heeft betrekking op welke achtergrondkenmerken als risicofactoren van invloed zijn op de studieuitval na één jaar studeren aan een sportopleiding. De bijbehorende onderzoeksvraag luidt: Zijn geslacht, leeftijd en vooropleiding risicofactoren voor studieuitval van eerstejaars sportstudenten in het hoger onderwijs? De verwachting is dat dezelfde kenmerken, zoals genoemd in bovengenoemde literatuur, risicofactoren zijn voor uitval in het eerste bij het Instituut voor Sportstudies aan de Hanzehogeschool. Verwacht wordt dat er meer mannen dan vrouwen uitvallen in het eerste jaar. De uitvallers zullen naar verwachting jonger zijn dan studenten die de gestarte opleiding blijven volgen. Daarnaast zullen naar verwachting meer studenten met een vooropleiding in het mbo uitvallen dan studenten met een havo- of vwo-vooropleiding.

De tweede onderzoeksvraag focust op zelfregulatie en hoe dit een rol speelt bij uitvallers in het eerste jaar van sportstudenten. Specifiek wordt onderzocht of er een verschil is in zelfregulatie tussen uitvallers en studenten die in één jaar hun propedeuse behalen. De bijbehorende onderzoeksvraag luidt: Is er verschil in de score op aspecten van zelfregulatie tussen uitvallers en studenten die de propedeuse behalen in het eerste jaar? De hypothese is dat uitvallers lager scoren op de aspecten van zelfregulatie dan studenten die in het eerste jaar hun propedeuse behalen.

Methode

Participanten

Aan dit onderzoek hebben 308 (227 mannen, 81 vrouwen) eerstejaars sportstudenten (studiejaar 2011-2012) van de opleidingen ALO en Sport, Gezondheid & Management (SGM) van het instituut voor Sportstudies van de Hanzehogeschool deelgenomen. Het gehele cohort van 2011-2012 telde 403 eerstejaars studenten. 76 % van de gehele populatie heeft dus deelgenomen aan het onderzoek. Studenten die niet hebben deelgenomen hebben geen toestemming gegeven of waren niet aanwezig gedurende de introductieweek. De gemiddelde leeftijd was 19 ($SD = 2,0$) jaar. Voor mannen gold een gemiddelde leeftijd van 19,2 jaar ($SD = 2,1$) en voor vrouwen 18,5 jaar ($SD = 1,8$).

Dataverzameling

De vragenlijsten zijn afgenomen gedurende de introductieweek van studiejaar 2011-2012 van het Instituut voor Sportstudies. Alle studenten hebben een informatiebrief over het onderzoek gekregen en toestemming gegeven voor het gebruik van de data ten behoeve van dit onderzoek. Vervolgens hebben ze een vragenlijst ingevuld. De vragenlijst bestond uit vragen over achtergrondkenmerken, sport, blessuregegevens, persoonlijkheidskenmerken, zelfregulatie en sportmotivatie. Voor deze studie is enkel gebruik gemaakt van achtergrondkenmerken en de score van studenten op de schalen van zelfregulatie. De digitale vragenlijst is afgenomen in een computerlokaal waar studenten via een eigen inlogcode toegang kregen tot de vragenlijst. Onderzoekers en ouderejaars studenten waren op de achtergrond aanwezig voor eventuele vragen. Een aantal studenten heeft de vragenlijst op papier ingevuld. Dit vond plaats in hetzelfde computerlokaal. De reden voor de papieren afname was dat op het moment van afname geen inlogcode beschikbaar was voor deze studenten. De verzamelde data op papier is door de onderzoekers in de database verwerkt.

Meetinstrumenten

Achtergrondkenmerken: In de vragenlijst is gevraagd naar de volgende achtergrondkenmerken van studenten: geslacht, geboortedatum en vooropleiding.

Studieresultaat: Het studieresultaat is bepaald aan de hand van het aantal behaalde studiepunten aan het eind van het eerste jaar. Meer specifiek op 31 augustus 2012. De gegevens zijn verkregen via de onderwijsmonitor Progress.NET. Bij minder dan 48 studiepunten kregen studenten een negatief BSA en werd gesproken over uitval, tenzij studenten te maken hadden gehad met 'persoonlijke omstandigheden'. Bij 60 ECTS hebben de studenten de propedeuse gehaald en bij 48-59 ECTS kregen de studenten een voorlopig positief studieadvies.

Zelfregulatie: Zelfregulatie is gemeten met de betrouwbare en valide Nederlandse versie van de samengestelde Self-Regulated Learning -Self-Report Scale (SRL-SRS) (Toering et al., 2012). De Cronbach's alpha van alle subschalen was hoger dan 0,70 (Toering et al., 2012). Deze vragenlijst bestond uit 46 items en bevatte zes subschalen. 1) Planning (8 items), over hoe doelen worden gesteld en hoe een plan van aanpak wordt gemaakt voorafgaand aan actie. 2) Zelfmonitoring (6 items), over hoe een taak tijdens de uitvoering wordt gemonitord. 3) Inzet (9 items), over hoeveel inzet wordt geïnvesteerd in de taak. 4) Eigen effectiviteit (10 items), over de mate van zelfvertrouwen in het behalen van zelf gestelde doelen. Participanten gaven op de items van deze

vier subschalen door middel van een 4-punts schaal van (1) *bijna nooit* tot (4) *bijna altijd* aan hoe vaak een situatie op hen van toepassing was. Daarnaast de subschaal 5) Evaluatie (8 items), over het evalueren van het proces en de uitkomst na afloop van de uitvoering van de taak. De items van deze subschaal bestonden uit een 5-punts schaal van (1) *bijna nooit* tot (5) *bijna altijd*. Tot slot de subschaal 6) Reflectie (5 items), over de reflectie op het eigen leerproces. De items van deze subschaal bestonden uit een 5-punts schaal, lopend van (1) *mee eens* tot (5) *mee oneens*. De scores op de subschaal reflectie zijn na afname omgescoord naar (1) *mee oneens* tot (5) *mee eens*.

Analysedata

De data is verwerkt in een dataset waarin geen naam of studentnummer terug te vinden is. De studenten in de dataset zijn genummerd van 1 tot en met 308. De ruwe dataset waarin studentnummers staan weergegeven is beveiligd gearchiveerd. De data analyse is uitgevoerd met SPSS versie 22.0.

Om de eerste onderzoeksvraag te beantwoorden is ten eerste het percentage uitvallers (<48 ECTS), het percentage studenten met een voorlopig positief BSA (48 < ECTS <60) en het percentage studenten met een propedeuse (60 ECTS) bepaald. De definitie van studieuitval is het percentage studenten dat na één jaar studeren minder dan 48 studiepunten heeft behaald en een negatief BSA krijgt. Dit is voor de totale groep bepaald en voor mannen en vrouwen apart, om inzicht te geven in de verschillen tussen mannen en vrouwen. Om te onderzoeken of geslacht, leeftijd of vooropleiding een rol speelde bij uitvallers (<48 ECTS) dan wel studenten die 60 ECTS hebben behaald (60 ECTS) zijn er twee groepen gemaakt op basis van het aantal behaalde studiepunten. Vervolgens is een Chi-kwadraat toets uitgevoerd met enerzijds de groep uitvallers (n=120) en de groep met 60 ECTS (n=55) en anderzijds de variabele geslacht (man, vrouw). Daarnaast is een Chi-kwadraat toets uitgevoerd met de twee groepen (uitvallers, 60 ECTS) enerzijds en de vooropleiding (havo, vwo, mbo sport, mbo overig, buitenlands diploma, overig) anderzijds.

Om te onderzoeken of het kenmerk leeftijd een risicofactor is voor studieuitval is een eenzijdige onafhankelijke T-test uitgevoerd, met de groep uitvallers (n=120) en de groep 60 ECTS (n=55) als onafhankelijke variabele en met leeftijd als afhankelijke variabele (Tabel 1).

Om onderzoeksvraag 2 te beantwoorden zijn eerst gemiddelde waarden berekend voor alle subschalen van de zelfregulatieschaal. Daarnaast is de gemiddelde totaalscore berekend door alle zes onderdelen bij elkaar op te tellen en te delen door zes

(Toering et al., 2009). Om te kijken of aspecten van zelfregulatie verschillend zijn tussen de uitvallers en de groep met 60 ECTS zijn de gemiddelde scores vergeleken en getoetst met eenzijdige onafhankelijke T-testen (Tabel 1). Voor alle testen werd een alfa van 5% gehanteerd.

Tabel 1. Onafhankelijke T-testen (alfa van 5%)

Onafhankelijke variabele	Afhankelijke variabele
Studiepunten (uitvallers ; 60 ECTS) ^a	Leeftijd
Studiepunten (uitvallers ; 60 ECTS)	Zelfregulatie (totaal)
Studiepunten (uitvallers ; 60 ECTS)	Planning
Studiepunten (uitvallers ; 60 ECTS)	Zelfmonitoring
Studiepunten (uitvallers ; 60 ECTS)	Evaluatie
Studiepunten (uitvallers ; 60 ECTS)	Reflectie
Studiepunten (uitvallers ; 60 ECTS)	Inzet
Studiepunten (uitvallers ; 60 ECTS)	Eigen effectiviteit

^a Op basis van het behaalde aantal studiepunten zijn twee groepen gemaakt: uitvallers (<48 ECTS) en de propedeuse (60 ECTS) groep.

Resultaten

Onderzoeksvraag 1: Zijn geslacht, leeftijd en vooropleiding risicofactoren voor studieuitval van eerstejaars sportstudenten in het hoger onderwijs?

Na één jaar studeren heeft 36,4% van de studenten die in 2011 begonnen met een sportopleiding aan de Hanzehogeschool minder dan 48 studiepunten behaald. Met minder dan 48 studiepunten kregen de studenten een negatief BSA. 45,5 % van de studenten kreeg een voorlopig positief BSA en 18,2 % behaalde 60 ECTS en daarmee het propedeutisch diploma. Voor mannen lag het percentage uitvallers (41,9%) hoger dan voor vrouwen (21%). Tabel 2 geeft de daadwerkelijke aantallen en tussen haakjes de verwachte (als er geen sprake zou zijn van samenhang) aantallen mannen en vrouwen die uitvallen in het eerste jaar of 60 ECTS halen. Er was een significante samenhang tussen enerzijds geslacht en anderzijds uitvallen of 60 ECTS behalen in het eerste jaar ($X^2=6,51$; $df=1$; $p=,02$). Vrouwen vallen minder uit dan verwacht en mannen vallen vaker uit dan verwacht.

Tabel 2. Kruistabel groep uitvallers en groep 60 ECTS met geslacht (daadwerkelijk aantal studenten in de groepen met tussen haakjes het aantal verwachte studenten in de groepen)

	Mannen (n=133)	Vrouwen (n=35)	Totaal (n=168)
Uitvallers (<48 ECTS)	95 (88,7)	17 (23,3)	112
60 ECTS	38 (44,3)	18 (11,7)	56

In tabel 3 zijn de percentages van de vooropleidingen te zien voor de groep uitvallers en de groep 60 ECTS. De verschillende vooropleidingen waren verschillend vertegenwoordigd binnen het cohort. Er was een significante samenhang tussen vooropleiding en uitvallen of 60 ECTS behalen in het eerste jaar ($X^2=16,69$; $df=5$; $p=,02$). Vwo'ers vielen minder vaak uit dan verwacht. Studenten met een vooropleiding in het mbo en havo vielen daarentegen vaker uit dan verwacht.

Tabel 3 Kruistabel groep uitvallers (n=112) en groep 60 ECTS (n=56) met vooropleidingsgroepen (daadwerkelijk aantal studenten in de subgroepen met tussen haakjes het aantal verwachte studenten in de subgroepen op basis van chi-kwadraat)

	havo (n=107)	vwo (n=23)	mbo sport (n=14)	mbo overig (n=21)	buitenlands diploma (n=2)	overig (n=1)	totaal (n=168)
Uitvallers (<48 ECTS)	77 (71,3)	7 (15,3)	10 (9,3)	16 (14)	1 (1,3)	1 (0,7)	112
60 ECTS	30 (35,7)	16 (7,7)	4 (4,7)	5 (7)	1 (0,7)	0 (0,3)	56

^a De groep voorlopig positief BSA is niet meegenomen in de chi-kwadraatanalyse.

Er was geen significant verschil ($p=0,868$) gevonden in de gemiddelde leeftijd tussen uitvallers en studenten die 60 ECTS hebben behaald in het eerste jaar.

Onderzoeksvraag 2: Is er een verschil in zelfregulatie tussen uitvallers en studenten die in één jaar hun propedeuse behalen?

In tabel 4 staan de gemiddelde scores op de zelfregulatieschalen weergegeven voor uitvallers en studenten die de propedeuse behaalden aan het eind van het eerste studiejaar. Op het onderdeel planning scoorden uitvallers significant lager dan studen-

ten die 60 ECTS hebben behaald ($t=2,18$; $df=173$; $p<,05$). Op alle andere schalen van zelfregulatie en op de totaal score op zelfregulatie verschilden de uitvallers en studenten die 60 ECTS hebben behaald niet van elkaar ($p>,05$).

Tabel 4. Gemiddelde scores (standaarddeviaties) op subschalen zelfregulatie (SRL-SRS) voor groep uitvallers en studenten die 60 ECTS binnen één jaar haalden

	Planning	Zelfmonit- oring	Evaluatie (1-5)	Reflectie (1-5)	Inzet	Eigen Effectivi- teit	Totaal
Uitvallers (n=120)	2,5 (0,5)*	2,9 (0,5)	3,4 (0,5)	2,3 (0,9)	2,8 (0,4)	2,9 (0,4)	2,8 (0,3)
60 ECTS (n=55)	2,7 (0,5)	2,9 (0,4)	3,5 (0,5)	2,4 (0,9)	2,8 (0,4)	2,8 (0,3)	2,9 (0,3)

* Significant verschil tussen groep uitvallers en groep 60 ECTS met $p<,05$

Conclusie en discussie

Het gemiddelde percentage studenten dat uitvalt in het eerste jaar op alle Nederlandse hbo-opleidingen ligt rond de 36 procent (Inspectie van het onderwijs, 2012). Dit percentage is vergelijkbaar met de uitval bij het Instituut voor Sportstudies aan de Hanzehogeschool. Uit de resultaten kwam naar voren dat 36,4% van de eerstejaars sportstudenten van de ALO en SGM van dit instituut minder dan 48 studiepunten behaalde en daarom in het eerste jaar uitviel.

Onderzoekvraag 1

De eerste vraag van dit onderzoek toetste of geslacht, vooropleiding en leeftijd voor-
spelers of risicofactoren waren voor studieuitval in het eerste jaar bij sportstudenten. Geslacht en vooropleiding bleken risicofactoren te zijn. Onder de uitvallers bevonden zich naar verhouding meer mannen dan vrouwen. Daarnaast bevonden zich onder de uitvallers van het eerste leerjaar meer studenten met een havo- of mbo-voor-
opleiding.

Uit de resultaten kwam naar voren dat 41,9% van de mannelijke eerstejaars uitviel tegenover 21% van de vrouwelijke eerstejaars studenten. Dit komt overeen met de gestelde hypothese en recente literatuur, waaruit blijkt dat vrouwen beter presteren in het hoger onderwijs dan mannen (Wartenbergh & Van den Broek, 2008; Ministerie van OCW, 2008; Ross et al., 2012). Het is opvallend dat bijna drie kwart van de eerstejaars studenten man was (73,3%). De sportstudies lijken, gebaseerd op de resultaten van het huidige cohort, mannelijk gedomineerde studies. Uit de studie van Mastekasaa & Smeby (2008) blijkt dat bij mannelijk gedomineerde studies zich onder de uitvallers in het eerste jaar meer vrouwen bevinden. Echter blijkt uit de huidige studie dat zich in verhouding juist meer mannen bevinden onder de uitvallers in het eerste jaar.

Ten tweede de risicofactor vooropleiding. De resultaten lieten zien dat de vooropleiding samenhangt met uitval in het eerste jaar. Studenten met een havo- en mbo-vooropleiding blijken relatief vaker uit te vallen dan studenten met een vwo-vooropleiding. Dit komt deels overeen met de door ons gestelde hypothese. In andere sectoren was eenzelfde resultaat zichtbaar; studenten met een mbo-vooropleiding vormden het grootste aandeel onder de uitvallers in het eerste jaar (hbo-raad, 2012; Van der Weide, 2013). Dit kan verklaard worden door een lastige overgang tussen het mbo en hbo (Daale & Asselt, 2007; Haas et al., 2010). Ook relatief veel studenten met een havo-vooropleiding vielen uit. Dit is niet in lijn met de gestelde hypothese. Daarentegen lieten studenten met een vwo-vooropleiding in de huidige studie de beste resultaten zien na één jaar studeren. Studenten met een vwo-vooropleiding hadden relatief de minste uitvallers en de meeste studenten die 60 ECTS behaalden in het eerste jaar.

Ten slotte bleek uit de resultaten dat leeftijd geen risicofactor was voor uitval in het eerste jaar. Leeftijd was niet significant verschillend tussen uitvallers en studenten die de 60 ECTS in het eerste jaar behaalden. Dit is niet in lijn met de gestelde hypothese. Verwacht werd dat jongere studenten vaker zouden uitvallen dan oudere studenten.

Onderzoeksvraag 2

De tweede onderzoeksvraag luidde: is er verschil in de score op (aspecten van) zelfregulatie tussen uitvallers en studenten die de propedeuse behalen in het eerste jaar? Uit de resultaten bleek dat uitvallers slechtere planningsvaardigheden hebben dan de studenten die de propedeuse behalen. Het verschil in gemiddelde score op zelfregulatie tussen de groepen was echter klein. Dit is deels in lijn met de door ons gestelde hypothese en eerder uitgevoerd onderzoek (Lee & Lee, 2012; Maclellan & Soden, 2006; Naude et al., 2016; Zimmerman, 2000). In andere studies hadden succesvolle

studenten een hoger zelfregulerend vermogen dan uitvallers (Lee & Lee, 2012; Stoten, 2015; Zimmerman, 2001). In onze studie waren er geen significante verschillen in zelfmonitoring, evaluatie, reflectie, inzet en eigen effectiviteit tussen uitvallers en studenten die de propedeuse behaalden. Het is aannemelijk dat de studenten aan sportstudies naast de studie op een hoger niveau sporten dan studenten die een andere studie doen. Onderzoek onder talentvolle sporters laat een hogere mate van zelfregulatie zien dan sporters op lagere niveaus (Jonker et al., 2010; Toering et al., 2011). Als voorbeeld het aspect evaluatie van zelfregulatie. In de studie van Jonker et al. (2010) scoorden talentvolle voetballers significant hoger (3,46) op het aspect evaluatie dan studenten aan niet sport gerelateerde opleidingen (3,25). In de resultaten van deze studie scoren uitvallers gemiddeld 3,40 op evaluatie en de studenten die een propedeuse hebben behaald 3,50. Dit is beiden hoger dan studenten die studeren aan niet-sport gerelateerde opleidingen uit de studie van Jonker et al. (2010).

Ondanks dat deze studie inzicht geeft in studieuitval van sportopleidingen van één hogeschool, zijn er ook beperkingen. Een beperking van deze studie is dat uitval is gemeten aan de hand van het aantal behaalde studiepunten. Door deze methode is niet te achterhalen wat de reden van uitval was. Tevens kunnen we hier niet uit afleiden op welk moment in het studiejaar studenten zijn uitgevallen. Voor een vervolgonderzoek is het interessant om uitval preciezer te monitoren om erachter te komen wat risicofactoren zijn. Twee aspecten die dan met name van belang zijn is het moment en de reden van uitval van sportstudenten in het eerste jaar. Een andere beperking is dat de risicofactor vooropleiding een zeer klein aantal studenten met een vwo- of mbo-vooropleiding had. Voor het toetsten van een combinatie van risicofactoren (bijvoorbeeld mannelijke studenten met een vooropleiding in het mbo) waren de aantallen in de te vergelijken groepen te klein.

Afgezien daarvan kunnen we vanuit de resultaten een aantal aanbevelingen voor de praktijk geven. De overgang van mbo naar het hbo is een beïnvloedbare risicofactor, en verdient aandacht en monitoring. Een aanbeveling is de toestroom van mbo-studenten naar het hbo beter te begeleiden (Biemans et al., 2013; Harris & Rainley, 2012). Naast een doorstroomtraject kan dit in de vorm van betere voorlichting. Bij andere opleidingen is al sprake van mbo-hbo doorstroomtrajecten (ROCVA doorstroom, 2016; Biemans et al., 2016). Hiervoor komen goed presterende mbo-studenten van verwante opleidingen in aanmerking. Anderzijds zijn er trajecten voor verwante vooropleidingen (bijv. mbo-techniek naar hbo-techniek) (Bussemaker., 2013). Zij kunnen al een aantal vakken volgen op het hbo wat hen vrijstellingen kan opleveren. Deze doorstroomtrajecten lijken positief te werken. Studenten die een dergelijk doorstroomtraject gevolgd hebben presteren beter dan studenten met een andere vooropleiding (Daale & Asselt, 2007).

Een tweede aanbeveling is aandacht en vervolgonderzoek in het onderwijs voor het verbeteren van planningsvaardigheden van eerstejaarsstudenten aan een hbo-sportopleiding. Dat begint met het monitoren van planningsvaardigheden in relatie tot het studieresultaat en vervolgens het verkennen van verbetermogelijkheden. Planningsvaardigheden zijn te verbeteren en dit kan worden geïntegreerd in het onderwijs (Ramdass & Zimmerman, 2011). Het meeste effect heeft een expliciete methode waarbij wordt uitgelegd aan studenten wat het belang is van het aanleren van goede planningsvaardigheden (Kistner et al., 2010). Met deze methode zijn de leereffecten op de lange termijn nog zichtbaar. Een andere of aanvullende mogelijkheid is het aanpassen van de leeromgeving voor studenten. Door bijvoorbeeld een opstelling van tafels in kleine groepjes kunnen studenten meer van elkaar opsteken, dit komt onder andere planningsvaardigheden ten goede (Boekaerts & Cascallar, 2006). Ook kan het regelmatig toepassen van een formatief zelfassessment op het gebied van zelfregulatie of planning zorgen voor betere vaardigheden (Mahlberg, 2015). Een formatief zelfassessment houdt in dat studenten zichzelf beoordelen in functie van het leerproces en niet om een niveau te bepalen. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om planningsvaardigheden te monitoren en te onderzoeken of een interventie (expliciete uitleg, aanpassen leeromgeving, of formatieve zelfassessments) invloed heeft op studiesucces in het eerste jaar.

Conclusie

Binnen de sportstudies aan de Hanzehogeschool in 2011-2012 bleek dat de mannelijke studenten slechter presteerden in het eerste jaar dan vrouwelijke studenten. Daarnaast had het type vooropleiding invloed op de studieresultaten in het eerste jaar. Studenten met een mbo-vooropleiding of een havo-vooropleiding waren vaker uitvallers, studenten met een vwo-vooropleiding in het vwo waren vaker studenten die een propedeuse halen. Voor de aansluiting tussen het mbo en hbo is het verstandig om dit te blijven monitoren en te zoeken naar verbetermogelijkheden zodat een mbo'er eerder kan wennen aan het onderwijs in het hbo en beter weet wat het onderwijs inhoudt. Tot slot hadden uitvallers minder goede planningsvaardigheden dan studenten die in het eerste jaar de propedeuse behalen. Er zijn mogelijkheden om in het onderwijs expliciet aandacht te besteden aan planningsvaardigheden onderwijs. Het is aan te bevelen hier aandacht aan te besteden en de effecten op het studieresultaat van studenten te onderzoeken.

Literatuur

- Biemans, H.J.A., De Bruijn, E., Den Boer, P.R., & Teurlings, C.C.J. (2013). Differences in design format and powerful learning environment characteristics of continuing pathways in vocational education as related to student performance and satisfaction. *Journal of Vocational Education and Training*, 65, 108-126.
- Biemans, H., Mariën, H., Fleur, E., Tobi, H., Nieuwenhuis, L., & Runhaar, P. (2016). Students' learning performance and transitions in different learning pathways to higher vocational education. *Vocations and Learning*, 9, 315-332.
- Boekaerts, M., & Cascallar, E. (2006). How far have we moved toward the integration of theory and practice in self-regulation? *Educational Psychology Review*, 18, 199-210. doi:10.1007/s10648-006-9013-4
- Bussemaker, J. (2013). Doorstroom mbo-hbokamerbrief. Geraadpleegd op 2 september 2016 van <https://www.rijksoverheid.nl>
- Daale van, H., & Asselt van, R. (2007). *Inrichting eerste fase van hogescholen en universiteiten met als doel: voorkomen van uitval en het verhogen van rendementen*. Enschede: LICA.
- Doorstroomtraject ROC van Amsterdam (2016). Geraadpleegd op 10 februari 2016 van http://www.rocva.nl/documents/magazines_16-17/brochure_doorstroom_2016-2017.pdf
- Garcia, T., & Pintrich, P. (1994). Regulating motivation and cognition in the classroom: The role of self schemas and self-regulatory strategies. In D.H. Schunk & B.J. Zimmerman (Eds.), *Self-regulation of Learning and Performance: Issues and Educational Applications* (pp 127-153). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Haas, E., Hofs, J.M., Outmany, F., & Zwaard van der, J. (2010). Studie-uitval bij Inholland Den Haag en Rotterdam: Definities, oorzaken en remedies. *Rotterdam: Hogeschool Inholland / Lectoraat Dynamiek van de Stad*. Geraadpleegd op 2 september 2016 van https://www.inholland.nl/media/10599/rapport_studieuitval.pdf
- Harris, R., & Rainey, L. (2012). Learning pathways between and within vocational and higher education: Towards a typology? *Australian Educational Researcher*, 39, 107-123.
- Honken, N.B., & Ralston, P.A.S. (2013). High-achieving high school students and not so high-achieving college students. *Journal of advanced academics*, 24(2), 108-124. doi: 10.1177/1932202X13482466
- Inspectie van het onderwijs (2012). *De staat van het onderwijs: Verslag aan over de staat van het Nederlandse onderwijs over het schooljaar 2010-2011. Hoger onderwijs* (pp. 148-163). Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Jonker, L., Elferink-Gemser, M.T., Toering, T.T., Lyons, J., & Visscher, C. (2010). Academic performance and self-regulatory skills in elite youth soccer players. *Journal of Sport Sciences*, 28, 1605-1614.
- Kistner, S., Rakoczy, K., Otto, B., Dignath-van Ewijk, C., Büttner, G., & Klieme, E. (2010). Promotion of self-regulated learning in classrooms: investigating frequency, quality, and consequences for student performance. *Metacognition and Learning*, 5, 157-171.

- Lee, HJ., & Lee, J. (2012). Who gets the best grades at top universities? An exploratory analysis of institution-wide interviews with the highest achievers at a top Korean university. *Asia Pacific Education Review*, 13, 665-676. doi: 10.1007/s12564-012-9227-8
- Lee, Y., Choi, J., & Kim, T. (2013). Discriminating factors between completers of and dropouts from online learning courses. *British Journal of Educational Technology*, 44, 328-337. doi: 10.1111/j.1467-8535.2012.01306
- Luken, T., & Newton, I. (2004). *Loopbaanbegeleiding bij de doorstroom van mbo naar hbo. Flexibilisering aansluiting mbo-hbo*. Amsterdam: NOA/VU. Geraadpleegd op 2 september 2016 van <http://fontys.surfsharekit.nl>.
- Maclellan, E., & Soden, R. (2006). Facilitating self-regulation in higher education through self-report. *Learning Environments Research*, 9, 95-110.
- Mahlberg, J. (2015). Formative Self-Assessment College Classes Improves Self Regulation and Retention in First/Second Year Community College Students. *Community College Journal Of Research And Practice*, 39, 772-783.
- Mastekaasa, A., & Smeby, E.J. (2008). Educational choice and persistence in male- and female-dominated fields. *Higher Education*, 55, 189-202.
- Naude, L., Nel, L., Watt van der, R., & Tadi, F. (2016). If It's Going to Be, It's up to Me: First-Year Psychology Students' Experiences Regarding Academic Success. *Teaching In Higher Education*, 21, 37-48.
- Onderwijsraad (2008). *Een succesvolle start in het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 2 september 2016 van <https://www.onderwijsraad.nl>.
- Pintrich, P., & Groote de, R. (1990). Motivational and self-regulated learning component of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82, 33-40.
- Pintrich, P. (2000). The role of goal orientation in self-regulated learning. In M. Boekaerts, P. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 452-501). San Diego, CA: Academic Press.
- Ramdass, D., & Zimmerman, B.J. (2011). Developing self-regulation skills: The important role of homework. *Journal of advanced academics*, 22(2), 194-218. doi: 10.1177/1932202X1102200202
- Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek (2014). *Stelselrapportage 2013: Eerste jaarlijkse monitorrapport over de voortgang van het proces van profilering en kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs en onderzoek*. Den Haag: Vereniging van Hogescholen.
- Ross, T., Kena, G., Rathbun, A., KewalRamani, A., Zhang, J., Kristapovich, P., & Manning, E. (2012). *Higher Education: Gaps in Access and Persistence Study. Statistical Analysis Report nr. NCES 2012-046*. Washington, DC: Government Printing Office.
- Stoten, D.W. (2015). Managing the Transition: A Case Study of Self-Regulation in the Learning of First-Term Business and Management Undergraduate Students at an English University. *Research In Post-Compulsory Education*, 20, 445-459.

- Toering, T.T., Elferink-Gemser, M.T., Jonker, L., Heuvelen van, M.J.G., & Visscher, C. (2012). Measuring self-regulation in a learning context: Reliability and validity of the Self-Regulation of Learning Self-Report Scale (SRL-SRS). *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10, 1-24.
- Toering, T.T., Elferink-Gemser, M.T., Jordet, G., & Visscher, C. (2009). Self-regulation and performance level of elite and non-elite youth soccer players. *Journal of Sports Sciences*, 27, 1509-1517.
- Toering, T.T., Elferink-Gemser, M.T., Jordet, G., & Visscher, C. (2011). Self-Regulation of Practice Behavior Among Elite Youth Soccer Players: An Exploratory Observation Study. *Journal of Applied Sport Psychology*, 23, 110-128.
- Vereniging voor Hogescholen (2010). *Feiten en cijfers; Studentenaantallen in het hoger Beroepsonderwijs*. Geraadpleegd op 2 september 2016 van <http://www.vereniginghogescholen.nl>
- Vereniging voor Hogescholen (2012). *Feiten en cijfers; Afgestudeerden en uitvallers in het hoger beroepsonderwijs*. Geraadpleegd op 2 september 2016 van <http://www.vereniginghogescholen.nl>
- Vereniging voor Hogescholen (2012). *Uitval cijfers*. Geraadpleegd op 2 september 2016 van <http://www.vereniginghogescholen.nl>
- Vereniging voor Hogescholen (2016) *Feiten en cijfers; Afgestudeerden en uitvallers in het hoger beroepsonderwijs*. Geraadpleegd op 2 september 2016 van <http://www.vereniginghogescholen.nl>
- Wartenbergh, F., & Broek van den, A. (2008). *Studieuitval in het hoger onderwijs, achtergrond en oorzaken*. Onderzoek in opdracht van het ministerie van OCW. Nijmegen: Research-Ned.
- Weide van der, E. (2013). *Het voorspellen van succes: Een onderzoek naar voorspelindicatoren van de effectiviteit van eerstejaars studenten bij de hogeschool Windesheim Flevoland* (Master scriptie). Utrecht: Bestuur en Organisatie Universiteit Utrecht.
- Wilson, K., & Narayan, A. (2016) Relationships among individual task self-efficacy, self regulated learning strategy use and academic performance in a computer-supported collaborative learning environment. *Educational Psychology*, 36, 236-253. doi: 10.1080/01443410.2014.926312
- Zimmerman, B.J. (1986). Becoming a self-regulated learner: Which are the key subprocesses? *Contemporary Educational Psychology*, 11, 307-313.
- Zimmerman, B.J. (2000). Attaining self-regulation. A social cognitive perspective. In: M. Boekarts, P.R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 13-39). San Diego, CA: Academic Press.
- Zimmerman, B.J., & Schunk, D.H. (2001). *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives*. Hillsdale, NJ: Erlbaum